

[Després de cinquanta-quatre articles, en el darrer número de la REVISTA donàvem per finalitzada la secció «Clàssics revisitats», de Vicenç Pagès Jordà, que la Diputació de Girona ha aplegat recentment en el llibre del mateix títol. En aquest número comença una secció del mateix autor en què reflexionarà sobre els millors escriptors de les terres gironines i proposarà models d'estil a partir d'aquests. A part d'escriure llibres de narrativa i assaig, Vicenç Pagès Jordà és el cap d'estudis de l'Aula d'Esriptura de Girona].

No farem pas curt

Text > VICENÇ PAGÈS JORDÀ

M'he plantejat el repte d'escriure un article bimestral sobre aspectes de la prosa literària basant-me en escriptors d'aquesta demarcació, tant actuals com passats, i tenint en compte un únic criteri, subjectiu però ferm: el de la qualitat.

El pes dels nostres autors en la prosa catalana és indiscutible. No fa gaire, Toni Sala remarcava la influència de la Costa Brava en la literatura que s'hi escriu: «L'afinament que un paisatge tan ric de matisos permet a la sensuïtat potser explica que hi nasquessin els grans prosistes d'abans de Monzó —menys Rodoreda: va acabar anant-hi a viure. Pujant per la costa: Ruyra, Gaziell, Pla i Català».

Adrià Pujol, a *La carpeta és blava*, es manifesta en el mateix sentit, si bé amb alguna variació en els autors: «A Catalunya hi ha minarets literaris com els d'en Pla, Fages de Climent i Dalí *malgré lui*. Albert, Girbal Jaume, D'Ors i Ruyra». Poc després, afegeix: «De vegades un té temptacions de dir que la millor literatura dels darrers cent cinquanta anys, la més irònica, ha sortit dels Empordans, amb propines de Girona. Fins i tot quan es tracta de segones residències, a l'estil de Rodoreda i Vinyoli, aquesta terra té alguna cosa».

Potser algun lector em retraurà que Toni Sala i Adrià Pujol són del país i, per tant, escombren cap a casa. Hi afegiré, doncs, Maurici Serrahima, que va néixer, viure i morir a Barcelona i que va escriure *Dotze mestres*, un llibre dedicat als que considerava els millors prosistes en català. Doncs bé, dels dotze que tria, cinc són de les terres gironines: Marian Vayreda, Joaquim Ruyra, Prudenci Bertrana, Víctor Català i Gaziell. Si algú hi

troba a faltar Pla és perquè Serrahima es va proposar incloure-hi només escriptors traspassats, una condició que no complia l'homenot de Palafrugell el 1972, quan es va publicar el llibre.

On Pla sí que apareix és a les conferències sobre prosistes catalans que Gabriel Ferrater va pronunciar a la Universitat de Barcelona els anys 1966 i 1967. En aquest cas, el percentatge és del 100 %, ja que els tres autors que Ferrater va triar són Joaquim Ruyra, Víctor Català i Josep Pla.

>> Josep Pla, al seu mas de Llofriu, el 1972.
(Font: AJUNTAMENT DE GIRONA. CRDI.
NARCÍS SANS.)

En el cànon dels prosistes catalans nascuts entre la segona meitat del XIX i els primers anys del XX, doncs, la preponderància de la demarcació és innegable. Cadascú podria fer la seva llista, si bé difícilment hi faltarien els quatre que esmentava al principi Toni Sala. La meua llista coincideix en gran part amb les que he esmentat, si bé hi

>> Maria Àngels Anglada davant la seva màquina d'escriure, el 1991. (Font: AJUNTAMENT DE GIRONA. CRDI. DIARI DE GIRONA. ÀNGEL REYNAL.)

afegiria Salvador Espriu, no només perquè va néixer a Santa Coloma de Farners, sinó perquè va escriure a Viladrau gran part de la seva obra (segons Rosa M. Delor, la novel·la *Laià*, molts contes d'*Aspectes*, les *Petites proses blanques* i el recull *La pluja*).

En els articles d'aquesta secció també hi inclouré autors més recents, vius i morts, joves i grans, prosistes tots, que serviran per connectar els clàssics amb els moderns. Tinc la sensació que no farem pas curt.

L'objectiu d'aquests articles no és pas sentenciar com s'ha d'escriure, sinó presentar manifestacions i interpretacions variades dels problemes que es presenten habitualment a qualsevol escriptor: Hem de conquerir el lector a les primeres línies? Cal començar sabent el final? Fins a quin punt és obligatòria la versemblança? Són rellevants els adjectius? No està sobrevalorat el punt de vista? Hi pot haver narració

sense diàleg? Són imprescindibles les descripcions? I les comparacions? És perjudicial la digressió? Com ha de ser una frase? Cal escriure en la llengua normativa? La intertextualitat és pedant o obligada?

L'objectiu d'aquests articles no és pas sentenciar com s'ha d'escriure

La meua opció no és presentar una escola, una teoria o una tendència com a preferible en oposició a altres de rebutjables, sinó oferir un mostrari d'opcions al més ampli possible, és a dir, donar a conèixer i comentar les solucions que han trobat els autors que més ens plauen. A l'hora de reflexionar sobre la prosa, el nostre model (entès com aquell

que ens inspira però al qual sabem que som lluny d'arribar) és l'escriptor David Lodge i els articles dominicals que va publicar a *The Independent*, aplegats en el llibre *L'art de la ficció*.

De Ramon Muntaner a Alicia Kopf, disposem d'unes desenes d'autors (d'uns centenars de llibres) que ens poden ser útils a l'hora d'aprendre a escriure, o si més no a l'hora de reflexionar sobre què és escriure. El nostre autor de referència, en qualsevol gènere i format, és Josep Pla, que a banda de produir una abundantíssima prosa de no-ficció també va escriure contes i novel·les que cal tenir en compte. En aquesta secció m'interessa especialment la narració curta, no només perquè és fàcil d'analitzar, sinó també perquè és on trobarem més escriptors que ens poden guiar: Joaquim Ruyra, Víctor Català, Marian Vayreda i Salvador Espriu, però també Joan Badia i Eusebi Isern, i més cap aquí, Ponç Puigdevall,

Josep Pujol, Maria Àngels Anglada, Josep Maria Fonalleras, Toni Sala i Mar Bosch, entre d'altres.

Pel que fa a la prosa de no-ficció, val la pena analitzar-la perquè se serveix pràcticament dels mateixos recursos que trobem en la narrativa. En aquest àmbit destaco l'obra de Gaziel i, en un altre pla, la de Salvador Dalí, Fages de Climent i Llucieta Canyà. Més cap al moment actual, parlaré d'autors com Miquel Pairolí, Antoni Puigverd, Miquel Berga, Joan Ferrerós, Mita Casacuberta, Imma Merino, Sebastià Roig, Eva Vázquez, Adrià Pujol i Cristina Massanés.

Ruyra, Català, Pla i Espriu

Dedicaré el pròxim article als textos que més ens entusiasmen dels nostres contistes clàssics: Joaquim Ruyra, Víctor Català, Josep Pla i Salvador Espriu. En el cas de Ruyra, els contes que va aplegar a *Marines i boscatges* i, després, a *Pinya de rosa* són una part central de la seva obra. Víctor Català va escriure molts contes (Club Editor els està publicant tots), però la seva obra més ben considerada i estudiada és la novel·la *Solitud*. Pla i Espriu, finalment, van escriure contes en els primers anys, si bé han quedat en part ocults sota la resta de la seva producció. Pla dedica dos volums de la seva *Obra completa* als contes: *Aigua de mar* (els mariners) i *La vida amarga* (els de terra endins), als quals podem afegir els que intercala en llibres com *El quadern gris*. Pel que fa a Espriu, és el cas més singular. De ben jove va publicar dos reculls de contes, *Ariadna al laberint grotesc* i *Aspectes*. Després de la guerra es va centrar en la poesia i el teatre, si bé en plena maduresa va publicar un altre recull de contes, el millor de tots tres: *Les roques i el mar, el blau*. De cadascun d'aquests autors he seleccionat un conte que no pretén ser representatiu de la seva obra, però que em sembla singular i valuós. Són quatre maneres de narrar, quatre prioritats, quatre personalitats, si voleu, plasmades en peces curtes treballades com diamants.

>> Salvador Dalí, entrevistat el 1968 per Miquel Gil i Bonancia després de la mort de Fages de Climent. (Font: AJUNTAMENT DE GIRONA. CRDI. NARCÍS SANS. Drets d'imatge de Salvador Dalí reservats. FUNDACIÓ GALA-SALVADOR DALÍ, Figueres, 2018)